

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تربیت جنسی در اسلام آموزه‌ها و راهکارها

حجت الاسلام دکتر سید محمود مرویان حسینی

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

سرشناسه: مرویان حسینی، سید محمود، ۱۳۴۴-

عنوان و نام پدیدآور: تربیت جنسی در اسلام؛ آموزه‌ها و راهکارها/ سید محمود مرویان حسینی.

مشخصات نشر: مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص: مصور

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۴-۲۰-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: صفحه عنوان به انگلیسی: Sex Education in Islam; Teachings & Strategies

موضوع: اسلام و مسائل جنسی

موضوع *: Islam and sex

موضوع: اخلاق جنسی جوانان

موضوع: Sexual ethics for youth

موضوع: مسائل جنسی در قرآن

موضوع: Sex in the Qur'an

موضوع: روانشناسی جوانان --

موضوع: Young adults -- Psychology

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ق ۴ م ۱۷/ ۲۳۰ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/ ۲۸۳۱

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۰۱۶۰۴

مرکز جنسی و اسلام؛ آموزه‌ها و راهکارها

نویسنده: حجت‌الاسلام دکتر سید محمود مرویان حسینی (عضو هیئت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

ارزیابان علمی: حجج اسلام دکتر سید محمدباقر حجتی (استاد دانشگاه تهران)

و دکتر جواد ایروانی (دانشیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

ویراستار: حمیدرضا نویدی بهار (محقق)

طراح جلد: حمید نخعی

چاپ اول: آبان ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۰۰۰ ریال

حروفچینی و صفحه‌آرایی: واحد نشر دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

مرکز توزیع

مشهد مقدس: حرم مطهر، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی

صندوق پستی: ۱۱۹۳-۹۱۷۳۵ تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۲۲۳۶۸۱۷

www.razavi.ac.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۹	 سخن ناشر
۱۱	 مقدمه
۱۹	 فصل اول: مبانی نظری تربیت جنسی
۱۹	 گفتار اول: جنسیت
۲۰	 الف) هویت جنسی
۲۱	 ب) نقش آموزی جنسیتی
۲۵	 گفتار دوم: غریزه جنسی
۲۶	 الف) تعریف غریزه جنسی
۳۲	 ب) مراحل رشد تدریجی غریزه جنسی
۳۳	 ج) نیرومندی غریزه جنسی
۳۴	 گفتار سوم: اخلاق جنسی
۳۶	 گفتار چهارم: تربیت جنسی
۳۶	 تربیت جنسی از دیدگاه اندیشمندان
۳۹	 گفتار پنجم: آموزش جنسی
۴۰	 ویژگی‌های آموزش جنسی در اسلام
۴۲	 گفتار ششم: انحراف‌های جنسی
۴۲	 الف) تعریف انحراف جنسی
۴۴	 ب) انواع انحراف جنسی

- ج) زمینه‌ها و عوامل انحراف‌های جنسی ۴۵
۱. خانواده ۴۵
۲. تحقیر شخصیت فرد ۴۵
۳. نبود راهنمایی و هدایت جنسی فرزندان ۴۵
۴. فضای عمومی ۴۶
۵. دوستی با جنس مخالف ۴۶
۶. تمکین نکردن در امور زناشویی ۴۷
۷. فقدان محبت در کانون خانواده ۴۸
- فصل ۴۰: تربیت جنسی در دوره کودکی** ۵۳
- گفتار اول: هویت جنسی** ۵۵
- گفتار دوم: نقش جنسی ۵۶
- نصیه‌های رشد نقش جنسی ۵۸
- گفتار سوم: اسلام و نقش‌های جنسی ۵۹
- گفتار چهارم: آموزش‌های والدین در هدایت نقش جنسی فرزندان، با تکیه بر منابع اسلامی ۶۱
- الف) بازی کردن با کودک ۶۲
- ب) تبیض قائل نشدن بین دست و سر ۶۴
- ج) کمک به درک نقش جنسی در فرزندگانی ۶۵
- د) ناراضی بودن والدین از جنسیت جنین ۶۷
- ه) نوع پوشش والدین در منزل ۶۷
- و) حضانت کودک پس از طلاق ۶۸
- ز) عوامل اجتماعی ۶۸
- گفتار پنجم: آموزش‌های والدین در مراقبت از بیداری جنس کودکان، با تکیه بر منابع اسلامی** ۷۱
- الف) تأکید بر اجتناب از انجام عمل جنسی توسط والدین در مورد کودکان ۷۱
- ب) مقید کردن فرزندان برای اجازه گرفتن به هنگام ورود به اتاق خواب ۷۲
- ج) پرهیز از لمس اندام جنسی کودک ۷۲
- د) پرهیز از بوسیدن و در آغوش کشیدن کودکان توسط افراد نامحرم ۷۳
- ه) اجتناب از نگریستن به اندام جنسی کودک ۷۴
- و) تنظیم برنامه خواب کودک ۷۵
- ز) پاسخ مناسب به سؤال‌های جنسی کودک ۷۵
- فصل سوم: تربیت جنسی در دوره نوجوانی** ۷۹
- گفتار اول: تعریف نوجوانی** ۷۹
- گفتار دوم: دامنه نوجوانی** ۸۰

۸۰	گفتار سوم: ویژگی‌های نوجوانی
۸۰	الف) نوجوانی: دوره‌ای انتقالی
۸۱	ب) نوجوانی: سن مسئله آفرینی
۸۱	ج) نوجوانی: زمان جستجوی هویت
۸۳	د) نوجوانی: زمان آرمان‌گرایی و پیوند با مذهب
۸۴	ه) نوجوانی: سن هراس
۸۴	گفتار چهارم: بلوغ
۸۵	الف) تعریف بلوغ
۸۵	ب) نشانه‌های بلوغ
۸۷	ج) بلوغ: رعنی
۸۸	۱. بلوغ در آیات قرآن
۸۹	۲. بلوغ در نظر علمای اسلام
۹۲	د) اختلالات و بیماری‌ها
۹۳	۱. بلوغ زودرس
۹۴	۲. بلوغ دیررس
۹۵	۳. بی‌اطلاعی از بلوغ و شروع آن
۹۷	۴. مواجه شدن با مسئله تکلیف
۹۹	۵. نداشتن ثبات عاطفی
۱۰۱	۶. مستحکم نبودن شالوده‌ها
۱۰۳	۷. دوستی‌های مسئله‌دار در نوجوانی
۱۰۵	۸. انحراف‌های جنسی همزمان با دوره بلوغ و عوارض آن
۱۰۷	۱-۸. خودارضایی
۱۰۸	مهم‌ترین علل و زمینه‌های خودارضایی
۱۰۸	۲-۸. علل انحراف جنسی در نوجوانان: روش‌های پیشگیری و درمان
۱۱۱	ه) راهبردهای اسلامی تربیت جنسی نوجوان در سن بلوغ
۱۱۱	۱. نهاد خانواده سالم و پویا، عامل مدیریت رفتارهای جنسی نوجوان
۱۱۳	۲. تبیین صحیح غریزه جنسی عامل تربیت درونی نوجوان
۱۱۴	۳. پذیرفتن غریزه جنسی، به عنوان تمایلی طبیعی، و تدبیر برای راهنمایی و مشاوره
۱۱۵	۴. تصعید و الایش
۱۱۶	۵. تعدیل تمایلات جنسی در دوران نوجوانی
۱۱۷	۶. تقویت ایمان و اراده معنوی نوجوان
۱۱۸	و) آموزش‌های جنسی والدین و مربیان در زمینه بلوغ جنسی و شرعی نوجوانان

۱۲۳	فصل چهارم: تربیت جنسی در دوره جوانی
۱۲۳	گفتار اول: تعریف جوانی
۱۲۵	گفتار دوم: ویژگی‌های مهم دوره جوانی
۱۲۵	الف) ضمیری بسیار پذیرا و مستعد
۱۲۶	ب) تنش‌های روانی شدید
۱۲۷	ج) حساسیت و زودرنجی جوان
۱۲۸	د) طراوت و زیبایی
۱۲۹	ه) دین‌پذیری و کمال‌خواهی
۱۳۰	گفتار سوم: راهبردهای اسلامی مواجهه جوان با نیازهای جنسی
۱۳۰	الف) ازدواج
۱۳۲	۱. ازدواج دائم
۱۳۵	۲. ازدواج موقت
۱۳۷	۳. تأخیر در ازدواج موقت
۱۴۰	ب) استعفاف
۱۴۱	۱. عفاف در لباس
۱۴۲	۲. عفاف در قرآن
۱۴۲	۳. عفاف‌گرایی در روایت
۱۴۳	۴. عفاف‌گرایی مردان، مؤثر بر رشد پیشگی زنان
۱۴۴	۵. ارزش‌های اخلاقی مؤثر در فرایند عفاف‌گرایی
۱۴۹	۶. راهکارهای عفاف‌گرایی
۱۴۹	۱-۶. رژیم غذایی
۱۵۰	۲-۶. پرهیز از عوامل تحریک‌کننده شهوت جنسی
۱۵۲	۳-۶. ممنوعیت طنازی
۱۵۶	۴-۶. پرهیز از محیط‌های آموزشی مختلط
۱۵۸	۵-۶. مراقبت در اختلاط جنسی در محیط کار
۱۶۱	۶-۶. اجتناب از دوستی‌های دختر و پسر
۱۶۷	فصل پنجم: تربیت جنسی در فضای ازدواج
۱۶۷	گفتار اول: ازدواج، بهترین زمینه برای سلامت جنسی
۱۶۹	گفتار دوم: تأثیر ازدواج در ارضای مناسب نیازهای جنسی
۱۷۱	الف) راهکارهای آموزه‌های اسلامی برای تأمین روابط رضایتمندانه جنسی در فضای ازدواج
۱۷۳	ب) مرزبانی روابط جنسی در فضای ازدواج
۱۷۴	۱. روابط جنسی غیر قانونی و مخاطرات آن

۱۷۵	۲. فرهنگ حجاب و نقش آن در پایداری نهاد خانواده
۱۷۷	۳. ضوابط ارتباط با نامحرم
۱۸۰	گفتار سوم: تفاوت‌های جنسیتی: زمینه جذایت‌های جنسی برای همسران
۱۸۰	الف) ویژگی‌های جنسیتی مرد
۱۸۳	ب) ویژگی‌های جنسیتی زن
۱۸۷	گفتار چهارم: ارضای نیازهای جنسی در فضای ازدواج، زمینه کاهش ستم و انحراف جنسی
۱۸۹	الف) حق جنسی شوهر
۱۸۹	ب) حق جنسی زن
۱۹۱	ج) تأمین نیازهای جنسی همسران در فضای ازدواج، متناسب با شرایط طبیعی هر یک
۱۹۳	گفتار پنجم: آسیب‌شناسی نظام خانواده با رویکرد رفتارهای جنسی
۱۹۵	الف) زندگی مشترک بدون ازدواج
۱۹۶	ب) زوج‌های هم‌جنس‌باز
۱۹۷	ج) اختلال در ارضای جنسی
۱۹۹	د) آزار جنسی زنان
۲۰۳	هـ) زنا و روسپیگری
۲۰۵	گفتار ششم: آموزش‌های جنسی در فضای ازدواج
۲۱۰	الف) آمادگی روحی
۲۱۱	ب) زمان و مکان
۲۱۳	ج) انگیزش آمیزشی در فضای رابطه جنسی
۲۱۵	د) مرحله اوج لذت جنسی
۲۱۶	هـ) مرحله فرونشینی
۲۱۷	و) آداب آمیزش از منظر روایات
۲۲۴	گفتار هفتم: راهکارهای اسلامی برای کاهش انحراف‌های جنسی در فضا: رانندگی همسران
۲۲۴	الف) ارضای مشروع نیازهای جنسی
۲۲۴	ب) جامعه‌پذیری
۲۲۵	ج) اجتناب از اختلاط جنسی
۲۲۹	د) گسترش ایمان و اخلاق
۲۳۱	هـ) نقش قانون‌گرایی و جایگاه حاکمیت
۲۳۴	و) نظارت اجتماعی
۲۳۷	نتیجه‌گیری
۲۴۱	کتابنامه

سخن ناشر

یکی از ساحت‌های مهم و تأثیرگذار انسان ساحت جنسی اوست. تمایل‌های جنسی در نهاد آدمی وجود دارد و به تناسل، شریک‌سازی و عوامل محیطی بروز و ظهور می‌یابد. ادامه حیات بشر و روابط سازنده و عاطفی میان انسان‌ها نیز به همین تمایل وابسته است. نیازهای جنسی و روش‌های درست مواجهه با آن، و همچنین کنترل و مدیریت رفتارهای جنسی، بخش قابل توجهی از آموزه‌های ادیان و مکاتب به خود اختصاص داده است. در سبک زندگی اسلامی، چه در قالب تحلیل و توصیه‌ها و چه در قالب رفتارهای پیشوایان دین، به این مقوله راهبردی توجه شده و در این زمینه مواضع مشخصی در حد وسط و نقطه تعادلی ارائه گردیده است. از نظر اسلام غریزه جنسی تمایلی منفی و مدموم نیست، بلکه سرمایه‌ای است که باید به درستی پاسبانی شود تا در عرصه ازدواج و تشکیل نهاد خانواده کارکردهای اساسی خود را بروز دهد.

در مقابل، انحراف‌های جنسی و اختلال‌های مربوط به آن، مشکلات روانی و اجتماعی و اخلاقی فراوانی را در مسیر رشد فردی و جمعی بشر پدید آورده و نهادهای اساسی کمال‌آفرین را دچار بحران کرده است.

بازشناسی مبانی نظری و رفتاری اسلام و آموزه‌های قرآن و حدیث، در مقوله تربیت جنسی در دوره‌های گوناگون رشد (کودکی، نوجوانی، جوانی) و مرحله ازدواج، تلاش شایسته‌ای است که در کتاب حاضر صورت گرفته است.

این تألیف که رساله دکتری حجت‌الاسلام دکتر سید محمود مرویان حسینی است و با راهنمایی و نظارت استادان محترم آقایان حجج‌الاسلام دکتر سید محمد باقر حجتی، دکتر جواد ایروانی، دکتر رضا حق‌پناه، دکتر حسن نفی زاده و دکتر محمد علی برادران رفیعی به فرجام رسیده است، یکی دیگر از منشورات مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلام رضوی است که برای استفاده فرهیختگان و نیز عموم مردم انتشار می‌یابد، به این امید که اندیشه رفتار آحاد جامعه اسلامی در مسیر دستیابی به سبک زندگی اسلامی اصلاح یابد. در پایان، از همه کسانی که در آماده‌سازی و تولید این اثر نقش داشته‌اند سپاسگزاری می‌شود.

مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی

مقدمه

احساس جنسی و اندام‌های مرد را به آن بخش مهمی از وجود انسان را شکل می‌دهد. در روان‌شناسی فلسفی یکی از فواید انسان «قوه شهویه» نام دارد که بخشی از آن به نیازهای جنسی مربوط می‌شود. ارضای غریزه جنسی یکی از نخستین نیازهای بشری از آغاز خلقت تا امروز است. اگر این نیاز را ساختار تکوینی آدمی پیش‌بینی نشده بود یا کشتش چندانی به ارضای آن وجود نداشت، بشر تداوم نمی‌یافت. در هر جامعه و مکتبی ارضای غریزه جنسی اصولی دارد که به صورت رعایت نکردن آن، رفتارهای جنسی نابهنجاری بروز خواهد کرد.

سبک زندگی اسلامی که بر اساس آموزه‌های قرآن و فرهنگ الهی بنا شده است، به مسائل جنسی بی‌توجه نیست. تربیت جنسی عبارت است از: فرایند مدیریت، مراقبت و تأمین نیاز جنسی که متناسب با دوره‌های مختلف رشد و تعریف درست غریزه جنسی در آن دوره، راهبردها و راهکارهای مناسب را ارائه می‌دهد.

در این بین، یکی از مباحث اساسی و بسیار پیچیده، آموزش جنسی است. توجه به این موضوع از آن رو ضروری است که بی‌اطلاعی والدین و مربیان از آن و در مواردی

ناآگاهی مخاطبان - اعم از کودک، نوجوان، جوان و خانواده‌ها - می‌تواند موجب دلهره، اضطراب، رفتارهای انحرافی، فشارها و بحران‌های اخلاقی و اختلال‌های جنسی گردد. به ویژه در عصر حاضر که بمباران تبلیغاتی - اطلاعاتی و جریان آزاد انتقال اطلاعات و تلاش ضدفرهنگی رسانه‌های جهانی، نسل کنونی را آماج حملات خود قرار داده و آنان را در رفتارهای جنسی‌شان آشفته ساخته است.

شکی نیست که تربیت جنسی خطرها، دشواری‌ها و مشکلاتی دارد که نباید مانع پرداختن به توجیه درست به آن شود؛ چه در غیر این صورت، فضای تحصیل، کار و اشتغال، رتباطات اجتماعی و زیست متعارف را دچار بحران و اختلال می‌کند؛ نهادهای حمایتی رشد انسان مثل خانواده را تخریب می‌نماید؛ اخلاق و فرهنگ عمومی را آلوده می‌سازد؛ انحراف بر مکاری و جرم و جنایت را گسترش می‌دهد؛ و امنیت اجتماعی و سلامت مناسبات را تهدید می‌کند.

آموزه‌های فرهنگ اسلامی و تعالیم قرآن و سنت منابع اصلی و تعیین کننده در بررسی و تبیین موضوع تربیت جنسی است. رسالت هدایتی دین و نقش عالمان و دلسوزان تعلیم و تربیت نسل نو اقتضا می‌کند که به موضوع تربیت جنسی بر اساس آموزه‌های اسلامی توجه ویژه شود. این آموزه‌ها نشان می‌دهد که پیشوایان دینی ما به این واقعیت مهم در دوران رشد انسان توجه داشته‌اند. تحال‌ها، توصیه‌ها و راهکارهای قرآنی و روایی که متناسب با دوره‌های گوناگون رشد انسان بیان شده است، مبتنی بر شناخت صحیح و درک واقعی نیازهای انسان و رعایت کمال‌گرایی و تعالی خواهی اوست.

آیات قرآن، روایات اهل بیت (ع)، سیره عملی پیشوایان دینی، توجه علمی و عملی عالمان اسلامی در مباحث فقهی، اخلاقی - تربیتی، تفسیری، و مباحث اجتماعی، بیانگر اهمیت موضوع تربیت جنسی در اسلام است. افزون بر این، پژوهش‌ها و نتایج تحقیقات دانشمندان علوم رفتاری شامل روان‌شناسی، تعلیم و تربیت، مشاوره و راهنمایی، جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی نیز دست‌مایه‌های ارزشمندی را فراروی ما قرار

داده است، که البته معیار پذیرش و بهره‌مندی از آن‌ها همسویی‌شان با مبانی و تصریحات کتاب و سنت است.

مکاتب فکری و نظام‌های تربیتی دنیای معاصر مواضع مختلفی را نسبت به غرایز جنسی و اخلاق جنسی اتخاذ کرده‌اند. الگوهای غربی اغلب به آزادی روابط جنسی معتقدند مشروط به آنکه حقوق فردی شریک جنسی حفظ شود. در این دیدگاه، دین، اخلاق، عرف، و قانون مانع تأمین نیاز جنسی افراد نیست و فقط باید سلامت جسمی و رضایت طرفین، قراردادهای میان آن دو مدنظر قرار گیرد. در این نگرش، هدف آموزش جنسی تنها احتیاج از بروز مسائلی ناخواسته چون حاملگی، ایدز و بیماری‌های مقاربتی است.

تولیدات پورنوگراف (به‌تصویر کشیدن روابط و رفتارهای جنسی) یکی از صنعت‌های درآمدزا و پرطرفدار در کشورهای غربی است. رویکرد فرهنگ عمومی، وضع قوانین، اظهارنظرهای نخبگاران و رفتار دولت‌ها در این کشورها باعث گسترش و ترویج تمایلات جنسی و مانع‌زدایی از تأسیس نهادهای جنبه‌آلوده است. رهاورد این آزادی بی‌حد و مرز عبارت است از: آمار بالای جرم جنسی، ناامنی اخلاقی، سوء استفاده از زنان و کودکان، بیماری‌های آمیزشی، رها شدن اخلاق جنسی، شکسته شدن حریم‌ها و مرزهای اخلاقی، فاصله گرفتن از معنویت و دین، تخریب نهاد خانواده و روابط خویشاوندی، کاهش اعتماد عمومی، و افزایش بحران‌های اجتماعی و سرگشتگی.

این نگرش در کنار فناوری‌های ارتباطی نوین و تلاش همه‌سویه نظام‌ها و سطوح برای جهانی‌سازی فرهنگ، مرزهای جغرافیایی کشورها را یکی پس از دیگری درنور دیده است. سوگمندان به برخی نشانه‌ها و آثار آن را در کشورمان نیز مشاهده می‌بینیم، به طوری که پیش‌بینی می‌شود یکی از بحران‌های فرهنگی و اجتماعی مهم کشور در دهه آینده بحران اخلاق جنسی باشد. بنابراین، اهمیت توجه به این موضوع اقتضا می‌کند تا به تبیین و ارائه الگویی در تربیت جنسی پرداخته شود، که هم مستند به منابع اسلامی باشد، و هم مبتنی بر تعریف و تحلیل واقعی شرایط انسان در دوره‌های گوناگون رشد تا

زمینه عملی برای تحقق آن و نیز جامعه‌سازی فراهم گردد.

در این رابطه پرسش‌هایی مطرح می‌شود که پاسخ به آن‌ها در ارائه چنین الگویی راهگشاست. این پرسش‌ها عبارتند از:

• از دیدگاه قرآن و احادیث اهل بیت علیهم‌السلام مدل تربیتی واقع‌بینانه و سالم مواجهه با غریزه جنسی چیست؟

• نقش والدین، مربیان و نهادهای فرهنگی در فرایند تعلیم و تربیت جنسی چگونه باید باشد؟

• عمده‌ترین انحراف‌های جنسی چیست و راه‌های پیشگیری و درمان آن‌ها کدام است؟

پس از پاسخ به این پرسش‌هاست که می‌توان متناسب با هر دوره رشد (کودکی، نوجوانی، جوانی) راهکاری متناسب پیش نهاد. در این کتاب می‌کوشیم تا این راهکارها را با تحلیلی مخاطب‌شناسانه (شاید در سیم) این گونه تحلیل‌ها در سه دوره کودکی و نوجوانی و جوانی متفاوت خواهد بود:

الف) دوره کودکی: گرچه غریزه جنسی در این دوره جنبه اخلاقی ندارد، به ...طور فیزیولوژیک در کودک دیده می‌شود. بنابراین، دارای غریزه جنسی که با مداخله در فضای فرهنگی و اجتماعی کودک رخ می‌دهد، می‌تواند کنجکاوی او را در رفتارهای جنسی برانگیزد و سبب بروز اختلال‌های جنسی در او می‌شود. از این رو، راهکار تربیت جنسی در دوره کودکی معطوف به مراقبت از نیازهای جنسی کودک است. شکل‌گیری درست هویت جنسی و نقش‌آموزی جنسیتی متناسب با هر جنس، دو محور اصلی در این راهکار است.

ب) دوره نوجوانی: با رسیدن به مرحله بلوغ طوفان احساسات، تمایلات و نگرش‌ها و رفتارهای جدید در فرد به پا می‌شود. این دگرگونی، از درون با ترشح غدد، و از بیرون با تغییرات جسمی و غرایز آشکار جنسی، ذهن و ضمیر نوجوان را آشفته می‌سازد. راهکار تربیت جنسی در دوره نوجوانی بر محور راهنمایی و هدایت جنسی متمرکز

است، به طوری که نوجوان باید مسئله بلوغ و پیامدهای آن را درک کند و با طبیعی شمردن آن، مسائل دوران نوجوانی اش را دریابد و نحوه مواجهه با مسائل خود و نگرش دیگران را بشناسد.

ج) دوره جوانی: این دوره، اوج تمایلات نیرومند غریزه جنسی و دوره انسجام هویت و به فعلیت رسیدن استعدادهاى هر فرد است. ازدواج راهکار پایدار تربیتی در این دوره است؛ زیرا به روابط جنسی نظم و قاعده می بخشد و از هرج و مرج جنسی جلوگیری می کند. رهاورد ازدواج تشکیل کانون خانواده است که زمینه رشد شخصیتی جوان را فراهم می آورد. فرهنگ اسلامی به مردان و زنان ازدواج کرده توصیه می کند تا از روابط جنسی شروع استقبال کنند و لذت جویی مجاز را با رفتارهای رضایتمندانه جنسی، برای خود و سرخویش فراهم نمایند. اسلام در این باره به کلی گویی اکتفا نکرده و در موارد لازم، صداقها و روش های جزئی را نیز مطرح نموده است. در مکتب اسلام با روابط جنسی غیر قانونی که نهاد خانواده و پیوندهای اخلاقی اجتماع را به مخاطره می افکند، به شدت مخالفت شده و در این زمینه احکام و ضوابطی خاص مقرر گردیده است.

اما در نقطه مقابل، راهکار اسلام برای کسانی که نمی توانند ازدواج کنند، خویشن داری و عفاف گرایی است. از نظر اسلام، این قبیل افراد باید شهوت جنسی خود را با آگاهی و برنامه ریزی مهار کنند. نویسنده امیدوار است آنچه در این کتاب ارائه می دهد راهکارهایی مناسب در این باره باشند.

فرجام سخن شکر و سپاسی است دوباره از پروردگار متعال که توفیقش را در نگارش این کتاب رفیق نویسنده ساخت. نیز قدردانی بی کران خود را از همه کسانی که در نشر این کتاب نقشی داشته اند، ابراز می دارم.

و من الله التوفیق

سید محمود مرویان حسینی